

Til Norges Bank

05.11.2024

Tilrådning om observasjon av Fincantieri SpA

Sammendrag

Etikkrådet anbefaler å sette det italienske selskapet Fincantieri SpA til observasjon på grunn av risikoen for at selskapet medvirker til grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd. Anbefalingen skyldes risikoen for utnyttelse av migrantarbeidere hos leverandører som arbeider på Fincantieris verft i Italia. Observasjon innebærer at Etikkrådet vil følge med på saken videre og gjøre en ny vurdering på et senere tidspunkt.

Fincantieri er en av verdens største skipsbyggere med verft i Italia, Brasil, Norge, Romania, USA og Vietnam. Den italienske staten eier over 71 prosent av aksjene i selskapet.

Ved utgangen av juni 2024 hadde SPU aksjer i Fincantieri for 45,9 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,52 prosent.

Verftene er store byggeplasser der Fincantieri koordinerer et stort antall leverandører. I 2023 var mer enn 45 000 arbeidere i om lag 2400 selskaper involvert i ulike produksjonsprosesser på selskapets italienske verft. Mange av arbeiderne kommer fra land utenfor Europa.

Gjennom rettsaker har det kommet fram at flere tusen mennesker som har arbeidet for leverandører på verftene, har vært utsatt for grovt utnyttende arbeidsforhold. Arbeidernes lønns- og arbeidsvilkår har avveket sterkt fra tariff- og lovfestede arbeidsvilkår med blant annet manglende overtidsbetaling og manglende tillegg for natt- og helligdager. Arbeiderne har heller ikke fått sykelønn og har hatt ulovlig lange arbeidsdager. Etikkrådet legger vekt på at praksisen særlig har rammet immigranter som har vært avhengige av en arbeidskontrakt for å få oppholdstillatelse i Italia, og dermed er i en særlig sårbar situasjon og prisgitt sin arbeidsgiver.

Selv om arbeiderne ikke er ansatt hos Fincantieri, men hos selskapets leverandører, mener Etikkrådet at Fincantieri medvirker til krenkelsene. Rådet legger vekt på at arbeidet har foregått på Fincantieris verft hvor det er adgangskontroll. Etikkrådet legger videre vekt på at flere ansatte og tidligere ansatte i Fincantieri er tiltalt for medvirkning til utnyttelse av arbeidskraft, og at selskapet er tiltalt for ikke å ha hatt tilstrekkelige systemer for å forhindre dette.

I vurderingen av framtidig risiko legger Etikkrådet både vekt på selskapets reaksjoner når påstander om brudd på arbeidstakerrettigheter har kommet til overflaten, og på selskapets tiltak for å redusere risikoen for slike brudd.

Etikkrådet har merket seg at selskapet har forsøkt å stilne kritikk gjennom søksmål mot journalister, arbeidstilsyn og fagforeningsledere. Bruddene på arbeidstakerrettigheter er heller ikke nevnt i selskapets omfattende bærekraftsrapportering. Etikkrådet mener at Fincantieri gjennomgående gir et for positivt inntrykk av arbeidsforholdene.

Etikkrådet legger likevel til grunn at Fincantieri har etablert et system for å sikre arbeidstakerrettigheter og legger særlig vekt på at dette systemet later til å være under utvikling. Etikkrådet mener at systemet så langt har vært for lite omfattende og målrettet, men noterer seg at selskapet i 2023 for sin europeiske virksomhet for første gang gjennomførte aktsomhetsvurderinger i tråd med FNs prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter. Dette har satt selskapet i stand til å formulere en handlingsplan som skal redusere risikoen. Det er imidlertid ikke oppgitt noen kvantitative målsettinger for selskapets tiltak, og et monitoreringssystem for etterlevelse av arbeidstakerrettigheter vil først være på plass i 2025. Etikkrådet mener derfor at det fortsatt er usikkert hvordan situasjonen vil utvikle seg.

Innhold

1	Innledning.....	1
1.1	Hva rådet har tatt stilling til	2
1.2	Menneskerettighetsstandarder.....	3
1.3	Kilder.....	4
2	Bakgrunn.....	4
2.1	Fincantieris virksomhet.....	4
2.2	Rapport fra FNs menneskerettighetsråds arbeidsgruppe for menneskerettigheter og multinasjonale selskaper	5
2.3	Relevant lovverk.....	5
3	Etikkrådets undersøkelser.....	7
3.1	Rettssaker om utnyttelse av arbeidskraft.....	7
3.1.1	Pågående saker.....	7
3.1.2	Avsagte dommer.....	10
3.2	Injuriesøksmål.....	12
3.3	Andre forhold.....	12
4	Informasjon fra selskapet.....	13
4.1	Fincantieris oppfølging av leverandører	13
4.2	Selskapets reaksjoner på og rapportering om etterforskningene	17
5	Etikkrådets vurdering.....	19
6	Tilrådning.....	21

1 Innledning

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland (SPU) har vurdert fondets investeringer i Fincantieri SpA¹ opp mot menneskerettighetskriteriet i retningslinjene for observasjon og utelukkelse fra SPU (de etiske retningslinjene).²

Fincantieri er en av verdens største skipsbyggere med verft i Italia, Brasil, Norge, Romania, USA og Vietnam.³ Selskapet har nesten 21 000 ansatte hvorav ca. halvparten er i Italia.

En stor del av arbeidet på verftene gjøres av andre selskaper på oppdrag fra Fincantieri.⁴ I Italia har det de siste årene vært flere rettssaker der selskapets leverandører har blitt domfelt for å utnytte migrantarbeidere under oppdrag på flere av selskapets verft.

Ved utgangen av juni 2024 hadde SPU aksjer i Fincantieri for 45,9 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,52 prosent.⁵ Den italienske staten eier over 71 prosent av aksjene i selskapet. Fincantieri har vært notert på Borsa Italiana siden 2014.⁶

---

¹ Issuer ID: 919813.

² Finansdepartementet (18. desember 2014), Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland, § 4.a, <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland> (åpnet 04. oktober 2024).

³ Fincantieris nettside, *World Presence*, <https://www.fincantieri.com/en/group/world-presence/> (åpnet 10. oktober 2024).

⁴ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport for 2023, s.144, <https://www.fincantieri.com/globalassets/sostenibilita2/fincantieri-sustainability-report-2023.pdf>.

⁵ NBIM, beholdning ved utgangen av juni 2024, <https://www.nbim.no/no/oljefondet/investeringene/#/2024/investments/equities/2689/Fincantieri%20SpA>.

⁶ Fincantieri (7. mars 2024), Rapport om selskapsstyring og eierskapsstruktur, s. 6 og s. 21, <https://www.fincantieri.com/globalassets/governance/corporate-governance/relazioni-governo-societario/fincantieri-report-on-corporate-governance-and-ownership-structure-2024.pdf>.

1.1 Hva rådet har tatt stilling til

Etikkrådet har vurdert SPUs investering i Fincantieri opp mot de etiske retningslinjene § 4 bokstav a: «Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for (...) grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene». Vurderingen tar utgangspunkt i flere rettsaker om utnyttelse av migrantarbeidere hos leverandører som arbeider på selskapets italienske verft.

I vurderingen av hva som ligger i kriteriet grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene, bygger rådet på internasjonalt anerkjente konvensjoner og autoritative tolkninger av disse. Rådet har tidligere lagt til grunn at dersom menneskerettighetskremler er grove, kan det være tilstrekkelig med noen få tilfeller for at et selskap skal utelukkes fra fondet, mens krenkelsene ikke behøver å være like grove hvis de er systematiske.

I vurderingen av alvorret i normbruddene vektlegger Etikkrådet menneskerettskremlensenes omfang, karakter og hvorvidt disse har skjedd gjentatte ganger og om de rammer særlig sårbare grupper.

Selv om det er stater og ikke selskaper som er forpliktet etter internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, kan selskaper sies å medvirke til menneskerettighetskremler. I vurderingen av selskapets medvirkning til slike krenkelser legger rådet til grunn at det må være en sammenheng mellom selskapets virksomhet og de aktuelle normbruddene, og selskapet må enten ha medvirket aktivt til normbruddene eller kjent til dem uten å ha truffet tiltak for å forhindre dem.

Etter de etiske retningslinjene må normbruddene være pågående, eller det må være en uakseptabel risiko for framtidige normbrudd for at et selskap skal kvalifisere for utelukkelse. Her legger rådet vekt på hvordan et selskap har respondert når normbrudd er blitt avdekket, og hva selskapet har gjort for å hindre at normbrudd skjer igjen. I vurderingen av selskapets tiltak støtter Etikkrådet seg på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.⁷ Ifølge disse prinsippene skal selskap kartlegge faktiske og potensielt negative virkninger av sin virksomhet og avbøte eventuelle

---

⁷ De forente nasjoner (FN) (2011), Veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (HR/PUB/11/04), www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusiness_hr_en.pdf.

normbrudd. Videre må selskapet vurdere om tiltakene det har iverksatt, er effektive, og eventuelt gjøre endringer for å hindre nye normbrudd.

1.2 Menneskerettighetsstandarder

Etikkrådet viser til artikkel 7 i FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) som verner retten til rettferdige og gode arbeidsforhold inkludert rettferdige lønninger og lik lønn for likt arbeid uten forskjellsbehandling av noe slag. Videre fastlegger konvensjonen retten til sunne og trygge arbeidsforhold herunder en rimelig avgrensning av arbeidstid og periodiske fridager.⁸ Komitéen til ØSK har påpekt migrantarbeideres særlig sårbarheter for utnyttelse i arbeidslivet:

“These workers, in particular if they are undocumented, are vulnerable to exploitation, long working hours, unfair wages and dangerous and unhealthy working environments. Such vulnerability is increased by abusive labour practices that give the employer control over the migrant worker’s residence status or that tie migrant workers to a specific employer. If they do not speak the national language(s), they might be less aware of their rights and unable to access grievance mechanisms. Undocumented workers often fear reprisals from employers and eventual expulsion if they seek to complain about working conditions.(...)”⁹

Etikkrådet viser videre til ILOs migrantarbeiderkonvensjon 143 som blant annet har som mål å beskytte rettighetene til arbeidsinnvandrere.¹⁰

---

⁸ FN (1966), Konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights>.

⁹ FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (27. april 2016), *General Comment No. 23, On the right to just and favourable conditions of work (Art. 7 of the Covenant)* (E/C.12/GC/23), punkt E(e), s. 12, <https://www.refworld.org/legal/general/cescr/2016/en/122360> .

¹⁰Den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO) (1975), konvensjon 143 om migrantarbeidere, https://normlex.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C143 .

1.3 Kilder

Denne tilrådingen bygger på rettsdokumenter og avisartikler fra Italia. Fincantieri har også publisert informasjon på sine nettsider og bidratt med informasjon til Etikkrådet.

2 Bakgrunn

2.1 Fincantieris virksomhet

Fincantieri har ni skipsverft i Italia.¹¹ Verftene fungerer som store byggeplasser der selskapet koordinerer hundrevis av leverandører.¹² Leverandørene utfører arbeid på skipsverftene hvor det er adgangskontroll.¹³ Fincantieri inngår avtaler med leverandørene som gir Fincantieri rett til å kontrollere leverandørene samt suspendere eller avslutte forholdet etter egen skjønn.¹⁴

Ifølge selskapets bærekraftsrapport for 2023 blir 80 prosent av dets ferdige produkter produsert ved hjelp av andre selskaper. «*Fincantieri works as de facto system integrator, taking responsibility for the project as a whole.*» Selskapet sier videre: «*As regards the Italian activities, Fincantieri acts as leader and group cluster for a large number (over 7,000) of Small and Medium Enterprises.*».¹⁵

Selskapet opplyser at knapt 2 400 selskaper var involvert i ulike produksjonsprosesser ved dets italienske verft i 2023, mens antall arbeidere hos leverandører som hadde oppdrag på selskapets prosjekter («*the company sites*»), var over 45 000. I gjennomsnitt var 27 000 slike arbeidere daglig til stede. Av disse var om lag 42 prosent italienske, 17 prosent fra ulike EU-land, mens 40 prosent kom fra land utenfor EU. Av utenlandske

---

¹¹ Fincantieri, *World Presence*, <https://www.fincantieri.com/en/group/world-presence/> (åpnet 04. oktober 2024).

¹² Fincantieri (2023), bærekraftsrapport, s. 144.

¹³ Fincantieri (30. januar 2024), brev til Etikkrådet.

¹⁴ Fincantieri (28. januar 2020), *Suppliers Code of Ethics*, s. 19, https://www.fincantieri.com/globalassets/sostenibilita2/responsabilita-economica/fincantieri_suppliers_code_of_ethics2.pdf.

¹⁵ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport, s. 144.

arbeidstakere var det flest fra Bangladesh (26 prosent) og Romania. (13 prosent)¹⁶

2.2 Rapport fra FNs menneskerettighetsråds arbeidsgruppe for menneskerettigheter og multinasjonale selskaper

FNs menneskerettighetsråds arbeidsgruppe for menneskerettigheter og multinasjonale selskaper gjennomførte et besøk i Italia i 2021 og pekte i sin rapport på migrantarbeidernes sårbare situasjon:

“Several stakeholders described the situation of migrant workers as one of occupational blackmail where, because of their vulnerable situation, including regarding work contracts and residency permits, workers have no choice but to work under conditions of extreme exploitation, frequently falling into a cycle of debt-bondage. The current regime of regularization ties the permit for the legal stay in Italy to a work contract, which puts migrant workers in a situation of dependency, thus exposing them to the risks of an exploitative cycle.» 17

2.3 Relevant lovverk

I Italia sier grunnlovens § 36 at «arbeidstakere har rett til en godtgjørelse som står i forhold til mengden og kvaliteten på arbeidet deres, og i alle fall slik at de og deres familier sikres en fri og verdig tilværelse.» Arbeidsretten bruker minimumslønnen fastsatt i tariffavtaler som referanse for å fastslå om et selskap oppfyller § 36.¹⁸ Siden 2016 har ulovlig formidling og utnyttelse av arbeidskraft vært straffbart i henhold til artikkel 603 bis i straffeloven.¹⁹ Mens straffeansvar tidligere bare ble ansett å foreligge ved bruk av vold eller trusler,

---

¹⁶ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport, s. 145.

¹⁷ FNs menneskerettighetsråd (17. juni 2022), s 5, [A/HRC/50/40/Add.2 \(undocs.org\)](https://undocs.org/A/HRC/50/40/Add.2).

¹⁸ Garnero, Andrea (2018), *The dog that barks doesn't bite: coverage and compliance of sectoral minimum wages in Italy*, i *IZA Journal of Labor Policy* 7:3, s. 5, <https://doi.org/10.1186/s40173-018-0096-6>.

¹⁹ Cucchiara, Maria Francesca og Baracchi, Anna, *The Italian legal framework against labour exploitation. A legal assessment, specifically targeting undocumented migrants*, ASGI. Avsnitt 3 c) i artikkelen forklarer straffelovens artikkel 603 bis, https://media.business-humanrights.org/media/documents/files/documents/ASGI_HRIC_BHRRM_May2017_RE_V_19.7.pdf (åpnet 28. oktober 2024).

anses vold eller trusler nå som skjerpene omstendigheter.²⁰ Lovens formål er å bekjempe «*caporalato*», et system som innebærer rekruttering og grov utnyttelse av både italienske og utenlandske arbeidere, særlig i landbruket.²¹

Et selskap kan være strafferettslig ansvarlig i Italia for lovbrudd som er begått på vegne av eller til fordel for selskapet.²² Her er blant annet trafficking, tvangsarbeid og ulovlig formidling og utnyttelse av arbeidskraft omfattet.²³ Strafferettslige sanksjoner er av administrativ art og kan for eksempel omfatte bøter, forbud mot å inngå kontrakter med offentlige forvaltning, tilbakekalling av lisenser eller tillatelser og inndragning av overskuddet fra den straffbare handlingen. Straffeansvaret bortfaller for selskaper som har tilfredsstillende systemer for å forhindre forbrytelsene som er omfattet.²⁴ Selskapene må ha en struktur på plass med ansvar for å etterleve spesifiserte straffebud.²⁵

---

²⁰De Luca and Partners (30. november 2016), om lov 199/2016, <https://www.delucapartners.it/en/dlp-insights/normativa/the-decree-amending-the-criminal-offence-of-illegal-intermediation-and-exploitation-of-work-set-forth-by-section-603-bis-of-the-italian-criminal-code-published-by-the-italian-official-gazette/> .

²¹ Lexology ([10. november 2016](https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f6eeb159-2d8b-42ea-80ea-169097391a54)); <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f6eeb159-2d8b-42ea-80ea-169097391a54> .

²² Lov 231/2001 om administrativt straffeansvar for organisasjoner, <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:2001-06-08;231> .

²³ Straffelovens artikkel 601, 602 og 603 bis.

²⁴ Whistlelink (22. november 2021), *Italian Law 231: The criminal liability of organisations*, <https://www.whistlelink.com/blog/italian-law-231-the-criminal-liability-of-organisations/>.

²⁵ Fincantieri (19. desember 2023), *Modello di Organizzazioni, Gestioni e Controllo ex D.Lgs. 8 giugno 2001 n. 231*, beskrivelse av selskapets modell for å etterleve lov 231, https://www.fincantieri.com/globalassets/sostenibilita2/business-ethics/fincantieri_modello-231-parte-generale_publicato-19dic23.pdf

3 Etikkrådets undersøkelser

I 2018 ble det i Italia startet en politietterforskning av flere av Fincantieris leverandører etter mange påstander om brudd på arbeidstakerrettigheter i forbindelse med oppdrag på selskapets verft. Etterforskningen skal ha avdekket brudd på rettighetene til 2000 personer bare på verftene i Porto Marghera.²⁶ Noen dommer er allerede avsagt, mens flere saker fortsatt er til behandling.

I tillegg har det gjennom årene vært en rekke sivile saker der Fincantieri har blitt holdt solidarisk ansvarlig for leverandørers manglende lønnsutbetaling til arbeidere som har hatt oppdrag på selskapets verft.^{27, 28}

3.1 Rettssaker om utnyttelse av arbeidskraft

3.1.1 Pågående saker

Porto Marghera-verftet

Det går for tiden en sak for retten i Venezia om utnyttelse av arbeidskraft og

---

²⁶ Il Fatto Quotidiano (28. mars 2023), *Porto Marghera, quasi 2mila lavoratori nei cantieri navali sfruttati e sottopagati: l'indagine della Guardia di Finanza*, <https://www.ilfattoquotidiano.it/2023/03/28/porto-marghera-quasi-2mila-lavoratori-nei-cantieri-navali-sfruttati-e-sottopagati-lindagine-della-guardia-di-finanza/7111740/>.

²⁷ For å beskytte arbeiderne i oppdragskontrakter fastsetter italiensk lov solidarisk ansvar for oppdragsgiveren ved mislighold av lønnsbetalinger fra leverandørens side (art. 1676 i italiensk sivillov, art. 29 i lov 276/2003). B&C Legal (19. januar 2022), *The joint and several liability of the client in works/services contracts under Italian Law*, https://www.fincantieri.com/globalassets/sostenibilita2/business-ethics/fincantieri_modello-231-parte-generale_publicato-19dic23.pdf.

²⁸ Fincantieri har jevnlig rapportert om slike arbeidsrettssaker i sine årsrapporter. Fincantieri (2023), årsrapport for 2023, s. 261, <https://www.fincantieri.com/globalassets/investor-relations/bilanci-e-relazioni/2023/fincantieri-annual-report-2023-english-translation-non-esef.pdf>.

korruptsjon.²⁹ Av de 32 tiltalte var 17 ansatt hos Fincantieri, og av disse er 10 tiltalt for utnyttelse av arbeidskraft. 30 arbeidere fra Bangladesh er navngitt som fornærmet, men det framgår av tiltalebeslutningen at det er flere ofre i saken. Forholdene skal ha funnet sted fra desember 2016 til utgangen av 2018.³⁰

Fincantieri er tiltalt etter lov 231 for ikke å ha forhindret utnyttelse av arbeidskraft.³¹

Ifølge tiltalebeslutningen utnyttet eierne av to av Fincantieris leverandører, sammen med ansatte og agenter for Fincantieri, arbeidere i en sårbar situasjon. Arbeiderne, som er fra Bangladesh, var avhengige av å kunne legge fram arbeidskontrakter for å få eller beholde oppholdstillatelsen i Italia. De skal ha akseptert en lavere lønn enn det som følger av tariffavtaler, og som ikke sto i forhold til arbeidet som ble utført.

Lønnen skal ha blitt avtalt som en fast timesats fra 5 til 7 EUR i timen, uavhengig av når arbeidet fant sted og hvor mange timer det varte (såkalt *global pay*). Arbeiderne mistet dermed overtidstillegg, helligdags- eller natt-tillegg, feriepenger og sykepenger. Falske timelister, med færre timer og tarifflønn, ble generert for å gi inntrykk av lovlige arbeidsforhold. Den feilaktige informasjonen på lønsslippene gjorde også at de mistet pensjonsopptjening.

---

²⁹ Corriere de Veneto (18. april 2024), *Venezia, il racconto degli operai di Fincantieri: «Eravamo sfruttati, ma solo così mandavamo i soldi alla famiglia»*, https://corrieredelveneto.corriere.it/notizie/venezia-mestre/cronaca/24_aprile_18/venezia-il-racconto-degli-operai-di-fincantieri-eravamo-sfruttati-ma-solo-cosi-mandavamo-i-soldi-alla-famiglia-0e123789-6828-43cc-9bef-dc0ff16edx1k.shtml.

³⁰ Domstolen i Venezia (28. april 2022), tiltalebeslutningen (RGNR NO. 3173/19, GIP NO. 1538/22). Informasjon om arbeidsforholdene i de neste avsnittene er hentet fra s. 8 og s. 10.

³¹ Il Gazzettino (28. september 2022), *Marghera. Fincantieri, a processo 32 persone: «Operai sfruttati per costruire le navi»*, https://www.ilgazzettino.it/nordest/venezia/operai_sfruttati_fincantieri_marghera_me_todo_consolidato_sfruttamento_costruzione_navi-6954901.html. Il Gazzettino (16. november 2022), *Fincantieri, la Procura: 31 indagati per sfruttamento e corruzione. Chi sono, le accuse le la difesa*, https://www.ilgazzettino.it/nordest/venezia/fincantieri_sfruttamento_indagati_subapalti_inchiesta_porto_marghera-6323710.html.

Fincantieri-ansatte skal ha bidratt til utnyttelsen ved å presse prisene i en slik grad at det var åpenbart at betalingen ikke sto i forhold til arbeidet. Basert på et system av standardiserte kostnader for ulike typer arbeidsoppgaver skal timeforbruket ha blitt beregnet under forutsetning av ideelle arbeidsforhold som ikke reflekterte de reelle forholdene. Ifølge tiltalebeslutningen hadde Fincantieri nærmest monopol i innkjøpsmarkedet for enkelte tjenester i området og utnyttet situasjonen til å påtvinge leverandører svært ubalanserte kontraktsforhold.

Det skal også ha vært et element av utpressing når det gjelder arbeid som var utført uten formelle forhåndsavtaler, ved at selskapene fikk beskjed om at de måtte godta betalingen Fincantieri fastsatte hvis de skulle få nye oppdrag.

Fincantieri skal ha unnlatt å gjennomføre tilstrekkelige kontrolltiltak for å sikre at arbeidsbetingelsene var tilfredsstillende hos leverandørene:

“(Fincantieri) unnlott å gjennomføre reelle kontroller av arbeidsforholdene for de ansatte i Venice Group s.r.l. og Naval Welding s.r.l. til tross for at slike kontroller burde ha vært utført og var helt nødvendige, og selv om de var godt kjent med det ulovlige lønssystemet (...) Venice Group s.r.l., Naval Welding s.r.l. og andre hadde praktisert i mange år ved Fincantieri S.p.A.'s anlegg for å redusere sine kostnader og motvirke Fincantieris uholdbare økonomiske betingelser. Praksisen ble kjent gjennom tallrike klager som ulike fagforeninger hadde fremmet gjennom flere år (også allment publisert i aviser), om den ulovlige “global pay”-ordningen som Fincantieris underleverandører benyttet, og manglende betaling for deler av den faktiske arbeidstiden.”³²

Flere ansatte i Fincantieri er tiltalt for å ha mottatt bestikklser fra selskaper for å oppnå kontrakter.³³

Ancona-verftet

Det er også en pågående rettssak i Ancona mot en av Fincantieris leverandører der arbeidere fra Bangladesh har måttet betale halvparten av månedslønnen på 1 200 EUR til ledere i selskapet de jobbet for. Denne leverandøren hadde oppdrag innen skipsisolasjon. Arbeiderne skal ha arbeidet opptil 260 timer i måneden, mens

---

³² Domstolen i Venezia, tiltalebeslutning (2022), s. 8, Etikkrådets oversettelse.

³³ Il Gazzettino (12. januar 2023), «Sistema Fincantieri, lavoro sottopagato», via al processo contro dirigenti e funzionari, https://www.ilgazzettino.it/nordest/venezia/fincantieri_lavoro_sottopagato_processo_dirigenti_funzionari-7162167.html.

arbeidstiden skulle ha vært 173 timer. Forholdene skal ha pågått mellom 2017 og 2019.³⁴

3.1.2 Avsagte dommer

Porto Marghera-verftet

I januar 2023 ble ti personer fra syv av Fincantieris leverandører dømt til fengselsstraffer på mellom ett og to år for utnyttelse av arbeidskraft.³⁵ I tillegg ble tre personer dømt for medvirkning til dette gjennom å utarbeide falsk dokumentasjon på arbeidsforholdene slik at det skulle se ut som om arbeidsbetingelsene var lovlige. Ca. 80 personer er fornærmet i saken.

Som immigranter var mange av ofrene i saken avhengige av arbeidskontrakter for å opprettholde oppholdstillatelsen i Italia og hadde derfor godtatt lønns- og arbeidsforhold i strid med lover og tariffavtaler. Arbeiderne fikk betalt en fast timesats på 7 EUR eller mindre, uavhengig av når arbeidet fant sted (ingen tillegg for nattarbeid eller arbeid på helligdager) eller hvor mange timer de arbeidet utover normal arbeidstid (ingen overtidsbetaling).

Dette blir i dommen ansett som en overlagt handling med sikte på å frata arbeiderne lovfestede eller tariff-festede rettigheter ettersom leverandørene hadde produsert falske lønns slipper som viste arbeidstid og lønn i henhold til tariff. Arbeiderne hadde verken fått sykepenger, feriepenger eller andre lovfestede ytelser.³⁶ Mange hadde hatt svært lange arbeidsdager, i enkelte tilfeller over 12 timer om dagen.³⁷ Det er også

---

³⁴ Today Cronaca (2. februar 2024), *Operai ridavano indietro metà busta paga: "Meglio avere 600 euro che vendere rose in strada"*, <https://www.today.it/cronaca/operai-bengalesi-cantiere-navale-ancona.html>.

³⁵ Domstolen i Venezia (19. januar 2023), dom (RGNR 8149/21, 6855/2018). Il Gazzetion (20. januar 2023), *Sfruttavano i lavoratori di Fincantieri, tredici condanne per 17 anni di carcere*, https://www.ilgazzettino.it/nordest/venezia/sfruttavano_i_lavoratori_di_fincantieri_tredici_condanne_per_17_anni_di_carcere-7178482.html.

³⁶ Domstolen i Venezia (19. januar 2023) s. 12-17.

³⁷ Dokumentasjonen over arbeidstid i dommen viser 180 til 200 arbeidstimer i måneden, men det er samtidig oppgitt vanlig arbeidstid på 11 timer inkludert en

påpekt brudd på sikkerhetsregler og at disse arbeiderne gjorde det mest risikable og hardeste arbeidet.³⁸

Verken Fincantieri eller selskapets ansatte var tiltalt i denne saken. Dommen legger likevel til grunn at Fincantieri brukte sin maktposisjon til å diktere kontraktsforhold som bidro til en praksis hos leverandørene der sårbare arbeidere ble grovt utnyttet. Dette ble ansett som en formildende omstendighet i straffeutmålingen for leverandørene.³⁹

Monfalcone-verftet

I mai 2023 ble tre personer hos én av Fincantieris leverandører dømt til fengselsstraffer på 7 til 10 år, blant annet for ulovlig formidling og utnyttelse av arbeidskraft. Også her ble det dokumentert at migrantarbeidere ble utsatt for lønnstyveri ved at en fast, lav timesats ble utbetalt uavhengig av når arbeidet foregikk. Det framgår av dommen at lovbestemt hviletid ikke var overholdt. Arbeiderne ble også presset, til dels ved fysisk vold, til å betale deler av lønnen tilbake til de domfelte og skal også ha betalt dem et beløp for å få arbeid.⁴⁰

En tidligere liknende sak gjaldt en venezuelansk entreprenør som under arbeid for Fincantieri mellom 2017 og 2019 skal ha utnyttet 11 arbeidere fra forskjellige afrikanske land. Arbeiderne skal ha hatt en månedlig arbeidstid på 240 timer og ulovlig lave lønninger. Under trusler om å miste jobben skal arbeiderne også ha blitt tvunget til å tilbakebetale en del av lønnen de hadde mottatt, tilsvarende summer på mellom 200 og 400 EUR. Entreprenøren skal ha fått en tilståelsesdom på 3 år og 10 måneder.⁴¹

---

times lunsjpause på ukedager og seks timer på lørdager, noe som gir et høyere timetall.

³⁸ Domstolen i Venezia (19. januar 2023) s. 40-57.

³⁹ Domstolen i Venezia (19. januar 2023) s. 113-128.

⁴⁰ Domstolen i Gorizia (4. mai 2023), dom 504/2023 (RGNR 696/21). La Nuova di Venezia e Mestre (16. februar 2021), *Subappalti Fincantieri inchiesta fotocopia Arresti a Monfalcone*,

<https://nuovavenezia.gelocal.it/venezia/cronaca/2021/02/16/news/subappalti-fincantieri-inchiesta-fotocopia-arresti-a-monfalcone-1.39911198>.

⁴¹ Il Piccolo (15. august 2021), *Processo bis per caporalato dopo il rinvio per un cavillo*, <https://ilpiccolo.gelocal.it/trieste/cronaca/2021/08/14/news/processo-bis-per-caporalato-dopo-il-rinvio-per-un-cavillo-1.40601502>

3.2 Injuriessøksmål

I juni 2018 saksøkte Fincantieri to journalister, en fagforeningsleder og en ansatt i arbeidstilsynets regionalkontor i Venezia for ærekrenkelse i kjølvannet av et TV-program kringkastet av mediebedriften RAI.⁴² Programmet handlet blant annet om reformer i Italias arbeidstilsyn og utnyttelse av arbeidskraft på Fincantieris skipsverft i Porto Marghera. Søksmålet ble avvist på grunn av manglende juridisk grunnlag. Dommeren anførte at om et slikt søksmål skulle føre fram, ville det ha en «skremmende effekt» som er negativ for presse- og ytringsfriheten.⁴³

Til dette sier Fincantieri at det *«found itself forced to file a complaint because in said report it was accused, erroneously and totally unfounded, of organizational deficiencies and omissions attributable, by law, exclusively to the supervisory bodies in the field of employment protection, as well as conduct and behavior which are illegal or border on the limits of legality, not only all to be demonstrated in concrete terms, but, above all, even in this case, attributable exclusively to the related companies working in the shipyards of Fincantieri, with particular reference to the Marghera shipyard.»*⁴⁴

3.3 Andre forhold

De siste årene har det gått flere saker for retten som gjelder dødsfall blant arbeidere som var eksponert for asbest på selskapets verft på 80-tallet. Sakene gjelder både straffeansvar for enkelte tidligere Fincantieri-ansatte og erstatningsansvar for selskapet.⁴⁵ Etikkrådet har ikke gått nærmere inn i denne problemstillingen.

---

⁴² RAI (14. mai 2018), "Fuori Controllo",

<https://www.rai.it/programmi/report/inchieste/Fuori-controllo-742a49c3-7bdc-4b4c-b451-2d6abbb68425.html>.

⁴³ Domstolen i Trieste (10. april 2019), henleggelsesbeslutning (RGNR 4352/18), s. 3.

⁴⁴ Fincantieri (31. mai 2024), epost med kommentarer til utkast til tilrådning fra Etikkrådet.

⁴⁵ Ansa Italy (12. juni 2024), Amianto, Cassazione annulla assoluzione dirigenti Fincantieri, https://www.ansa.it/sito/notizie/cronaca/2024/06/12/amianto-cassazione-annulla-assoluzione-dirigenti-fincantieri_aab546b8-460c-4a1e-9f2f-08a40a1d0d78.html, og Ansa Italy (3. oktober 2024) Amianto nel cantiere, risarcimento da un milione per operaio,

4 Informasjon fra selskapet

Fincantieri har offentliggjort en rekke prosedyredokumenter og har publisert omfattende rapporter på sin nettside. Etikkrådet har korrespondert med selskapet i flere omganger og har også hatt et videomøte med selskapet.

4.1 Fincantieris oppfølging av leverandører

Aktsomhets- og risikovurderinger

Fincantieri oppdaterte sine menneskerettighetsretningslinjer 10. oktober 2024 og forplikter seg der eksplisitt etter FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP).⁴⁶ Også i de tidligere retningslinjene fra 2020 viste Fincantieri til disse prinsippene.⁴⁷ I 2023 gjennomførte selskapet ved hjelp av et stort internasjonalt konsulentselskap for første gang aktsomhetsvurderinger (*human rights due diligence*) slik UNGP foreskriver, men bare for sine europeiske verft.⁴⁸ Her identifiserte selskapet «*which risk events Fincantieri needs to manage more carefully, including forced labour, modern slavery and human trafficking, inadequate working conditions and violation of freedom of association, violation of health and safety at work and violation of the rights of local communities.*» Tiltakene som ble besluttet på grunnlag av denne risikovurderingen, skal være implementert i løpet av 2025: «*In 2024, we will*

---

https://www.ansa.it/campania/notizie/2024/10/03/amianto-nel-cantiere-risarcimento-da-un-milione-per-operaio_de04ef09-8f39-48de-b156-e3811ca2d828.html

⁴⁶ Fincantieri (29. september 2024) *Policy Human Rights Commitment to Respect Human Rights and Diversity*, <https://www.fincantieri.com/en/media/press-releases/2024/fincantieri-releases-new-human-rights-policy>.

⁴⁷ Fincantieri (28. januar 2020) *Policy on Human Rights - Commitment for the Respect of Human Rights and Diversity*, https://www.fincantieri.com/globalassets/sostenibilita2/responsabilita-risorse-umane/diversita-e-pari-opportunita/fincantieri_policy_on_human_rights2.pdf.

⁴⁸ Fincantieri gjorde også tidligere risikovurderinger der arbeidstakerrettigheter inngikk, men disse var ikke i henhold til UNGP. Fincantieri, epost til Etikkrådet 9. september 2022: «*(...) the Group has not yet implemented a fully structured due diligence process able to map potential human rights violations during its operations.*»

*continue implementing the action plan defined after the due diligence activity and in 2025 we will implement the monitoring systems for human rights.».*⁴⁹

Krav til leverandører

Fincantieri krever at alle leverandører undertegner selskapets *Suppliers Code of Ethics* og dermed forplikter seg til å sikre sine ansatte rimelige arbeidsvilkår i tråd med lover og tariffavtaler.⁵⁰

Leverandørene må overvåke etterlevelsen av bestemmelsene, både internt og i sin leverandørkjede. Fincantieri forplikter seg på sin side til å «*closely monitor Suppliers' compliance with this Code, reserving for itself the right to request them all the necessary documentation and to conduct independent audits at their facilities / premises / buildings / plants.*»⁵¹

Selskaper som får oppdrag for Fincantieri, må også undertegne en avtale av mer praktisk karakter for at arbeiderne skal få tilgang til verftene.⁵² Selskapene forplikter seg blant annet til å melde inn ansatte, registrere arbeidstid elektronisk, levere timelister, gi tilgang til lønns slipper etc. og gjennomføre spesifiserte HMS-rutiner.

Kvalifisering og oppfølging av leverandører

Fincantieri har et kvalifikasjonssystem for leverandører der HMS og respekt for arbeidstakerrettigheter inngår.⁵³ Særlig viktige leverandører som ønsker det, er gjenstand for grundige vurderinger og blir registrert i selskapets leverandørbase som i 2023 talte 1000 leverandører.⁵⁴ Selskapet etablerte i 2023 et særskilt ESG-

---

⁴⁹ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport, s. 91-92.

⁵⁰ Fincantieri (28. januar 2020), *Suppliers' Code of Ethics*, s. 4, https://www.fincantieri.com/globalassets/sostenibilita2/responsabilita-economica/fincantieri_suppliers_code_of_ethics2.pdf.

⁵¹ Fincantieri (28. januar 2020), *Suppliers' Code of Ethics*, s. 19.

⁵² Fincantieri (01. juli 2021), *Rules for the Companies Operating within the Fincantieri Working Units*, https://www.fincantieri.com/globalassets/supplier/041-035_nousengl.pdf

⁵³ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport, s. 133.

⁵⁴ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport, s. 133. Ifølge Fincantieris nettside er leverandører «*considered strategic in terms of presence in the Supplier Register and*

vurderingsprogram for disse leverandører der 32,4 prosent av de strategiske leverandørene ble vurdert, målt etter innkjøpsvolum.⁵⁵

De største problemene som avdekkes hos disse strategiske leverandørene, følges opp av *the Supplier Observatory*. Dette er et internt organ som kan fastsette forbedringsplaner og eventuelt beslutte utfasing av leverandøren. I løpet av 2023 ble 221 leverandører fulgt opp, hvorav 151 med forbedringsplaner og 32 med utfasingsplaner (12 av etiske grunner).⁵⁶

Selskapet gjør også en utvidet *due diligence*-vurdering av strategiske leverandører som driver virksomhet med høy risiko for mafiainfiltrasjon (f.eks. transport av materialer til avfallsdeponier, utleie av utstyr og vakthold på byggeplasser).⁵⁷

Når det gjelder oppfølging av leverandører som ikke er definert som strategiske, sier selskapet: «*Non-strategic suppliers, namely occasional or not critical to our manufacturing process, are monitored if specific critical issues arise.*»⁵⁸

Varslingsystem

Fincantieri har hatt et varslingsystem siden 2009 der man kan varsle om brudd på lover og retningslinjer.⁵⁹ Om varslene for den italienske virksomheten i 2023 sier selskapet: «*It should be noted that in 2023 Fincantieri S.p.A received only 7 reports and all were*

---

turnover developed with Fincantieri S.p.A.»,

<https://www.fincantieri.com/en/sustainability/economic/sustainable-supply-chain/>[\(åpnet 15. oktober 2024\)](#).

⁵⁵ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport, s. 135.

⁵⁶ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport s. 135.

⁵⁷ Fincantieri og Innenriksdepartementet (27. februar 2017), *National Framework Tender Protocol Between the Ministry of Interior and Fincantieri SpA for the Prevention of Infiltration Attempts by Organized Crime*, <https://www.fincantieri.com/globalassets/supplier/national-framework-tender-protocol.pdf>

⁵⁸ Fincantieri, (30. januar 2024), epost til Etikkrådet.

⁵⁹ Fincantieri (2023), bærekraftsrapport s. 93.

*investigated.*⁶⁰ Selskapet har ikke mottatt varsler om selskapene som er dømt eller under etterforskning.⁶¹

Kontroll

Fincantieri gjennomfører «*annual second-party audits*» for å overvåke strategiske leverandører.⁶² Selskapene velges ut for slik revisjon blant annet på grunnlag hvor store oppdrag de har for Fincantieri, virksomhetstype og geografisk plassering. Det gjøres også noen tilfeldige kontroller blant de strategiske leverandørene.⁶³

I den siste femårsperioden har Fincantieri gjennomført 162 slike kontroller, mens det i 2023 ble gjennomført 49 “*second-party audits on the Group's suppliers of priority/strategic interest regarding the issues of respect for human rights and health and safety. Furthermore, with the same purposes, but with the support of external companies with proven experience in the sector, 37 additional audits were carried out. During 2023, no audit proved to be below expectations.*”⁶⁴ Selskapet mener at omfanget og innretningen av kontrollene er i samsvar med relevante retningslinjer som UNGP.

Adgangs- og identitetskontroll på verftene

Det er adgangskontroll på verftene. «*Each subcontractors' worker is provided with a photo ID badge, that must be requested before the first entrance and visible during the permanence in the shipyard*».⁶⁵

Alle tilstedeværende blir “klokket” inn og ut. Fincantieri opplyser at data om tilstedeværelsen til selskapets egne ansatte blir lagret. Andre blir bare registrert som tilstedeværende av sikkerhetshensyn. Selskapet sier videre at

“The Company is committed in strengthening sample checks to match the presence of the contractors' employees recorded on the attendance registration system and the ones reported

---

⁶⁰ Fincantieri (31. mai 2024), epost med kommentarer til utkast til tilrådning.

⁶¹ Fincantieri (30. januar 2024).

⁶² Fincantieri (mai 2023), bærekraftsplan 2023-2027, https://www.fincantieri.com/globalassets/sostenibilita2/piano-di-sostenibilita/pdf/fincantieri_2023-2027-sustainability-plan.pdf

⁶³ Fincantieri (30. januar 2024).

⁶⁴ Fincantieri (31. mai 2024).

⁶⁵ Fincantieri (31. januar 2023).

in the Single Labour Register. Any discrepancies may result in the termination of the order and cancellation from the supplier register.” I sin kommentar til et utkast til tilrådning sier selskapet: “The control takes place for safety purposes but it is not up to Fincantieri to carry out an investigation into the concrete personnel management methods, also considering the number of workers who access the factories on a daily basis. The return of the money took place in cash and therefore it was not possible to have an account of it.”

4.2 Andre tiltak

I videomøtet sa Fincantieri at rekruttering av kvalifisert arbeidskraft er strategisk viktig, og at gode arbeidsforhold henger sammen med dette. Selskapet viste til tiltak både for å redusere behovet for manuelt arbeid (automatisering og robotisering) og for å bedre tilgangen på kvalifisert personell (direkte ansettelser, utdanning og sosiale tiltak). Selskapet vil også kutte ned på lengden på leverandørkjedene. Selskapet ga ellers uttrykk for at dialogen med fagforeningene var bedre enn før, og at det ville forbedre dialogen med arbeiderne på verftene. Det ble også trukket fram at det har vært store utskiftninger både i toppledelsen og på verftene de siste årene.

4.3 Selskapets reaksjoner på og rapportering om etterforskningene

I bærekraftsrapporten for 2023 rapporterer selskapet at « *Fincantieri has not received any final convictions for unfair competition practices, tax evasion, corruption or bribery, nor has it been involved in violations of human rights or labour rights. Moreover, no queries were submitted by the Business and Human Rights Resource Centre (BHRRC) and no cases were handled by the OECD National Contact Point (NCP).*»⁶⁶

På spørsmål om sakene som går for retten, sier Fincantieri:

«Fincantieri applies the highest operational and regulatory compliance standards across all its activities, and consistently bases its conduct on ethical and utmost transparency principles.

With regard to the alleged corruption and worker exploitation case referred to in the press article “Italian police search shipbuilding companies linked to Fincantieri” please note that Fincantieri is extraneous to any illegitimate behavior and fully cooperated with the investigating authorities. Should the allegations be confirmed, the Company

---

⁶⁶ Fincantieris (2023), bærekraftsrapport, s. 113.

will take prompt measures against any employees who may have committed illegal activities, harming its reputation.»⁶⁷

På spørsmål om noen av selskapene som er omfattet av etterforskningene har vært undersøkt av internkontrollen, opplyser selskapet: «*The Company is not a party to the investigation and has no direct evidence on the matter. Should the Company be involved in the proceedings, it will adopt the appropriate measures and procedures.*»⁶⁸

Når det gjelder sanksjoner mot ansatte som er saksøkt for korrupsjon eller utnyttelse av arbeidskraft, opplyser selskapet at to personer har blitt oppsagt.

På spørsmål om hvordan styret og toppledelsen har adressert premissene i dommen mot leverandører om at betingelsene som Fincantieri stiller, er en drivkraft for krenkelser av arbeidstakerrettigheter, sier selskapet: "*Fincantieri constantly monitors the compliance and observance of the laws and its own procedures within its sites. The Company is not a party to the proceedings mentioned above, becoming aware of the matter from press articles. Should the Company be involved in the proceedings, it will take the proper measures and procedures.*"⁶⁹ I et senere svar sier Fincantieri: "*The rates for the contracts were determined at reasonable conditions determined between the parties and the economic parameters are higher than the minimum wages, in an unfavorable market situation for Fincantieri due to a growth in the workload in the context of scarcity of skilled labour availability.*"⁷⁰

På spørsmål om selskapet har endret kontrollsystemet ettersom kontrollen av arbeids- og lønnsbetingelser ikke synes å være i samsvar med loven, og ettersom underkontraktører har levert inn fiktive lønns slipper sier selskapet: «*The statement is not correct. Fincantieri's control systems are fully in accordance with applicable laws and stock exchange rules (...)*» Selskapet legger til: «*In order to further strengthen our controls, after becoming aware of the facts regarding Marghera shipyard, we have intensified the existing forms of control and launched an additional system of sanctions against companies with the provision of potential penalties up to the exclusion from the supplier register.*» I et senere svar skriver Fincantieri at selskapet allerede i 2018 tok skritt for å fjerne leverandøren Venice Consorzio og tilknyttede konsortieselskaper fra sin leverandørliste på grunn av

---

⁶⁷ Fincantieri (9. september 2022), e-post til Etikkrådet.

⁶⁸ Fincantieri (30. januar 2024).

⁶⁹ Fincantieri (30. januar 2024).

⁷⁰ Fincantieri (31. mars 2024)

blant annet uregelmessigheter «*in the remuneration/contribution area*» som kunne være ulovlig og en risiko fordi Fincantieri har solidaransvar for lønn og tilføyer: *“This proves the effectiveness of the control system.”*⁷¹

5 Etikkrådets vurdering

Etikkrådet har vurdert SPUs investering i Fincantieri opp mot menneskerettighetskriteriet i fondets etiske retningslinjer.

Gjennom rettsaker har det kommet fram at flere tusen ansatte hos leverandører som har arbeidet på Fincantieris verft, har vært utsatt for grovt utnyttende arbeidsforhold. I de alvorligste sakene har arbeidere ved vold eller trusler blitt avkrevd deler av lønnen fra personer i selskapet der de har vært ansatt, samt betalt rekrutteringsavgifter. De fleste sakene dreier seg om manglende overtidsbetaling, manglende tillegg for arbeid på natt- og helligdager og manglende sykelønn. Arbeiderne har også hatt lange arbeidsdager uten lovfestet periodisk hvile. Etikkrådet legger vekt på at praksisen særlig har rammet immigranter som har vært avhengige av en arbeidskontrakt for å få oppholdstillatelse i Italia, og dermed er i en særlig sårbar situasjon og prisgitt sin arbeidsgiver.

Etikkrådet mener at krenkelsene har et betydelig omfang og ikke framstår som isolerte hendelser. Ti av Fincantieris leverandører er dømt, og det er tatt ut tiltale mot ledere i ytterligere to for slike krenkelser. Det har i rettsdokumenter kommet fram at slike arbeidsforhold i mange år har vært vanlige. Etikkrådet mener derfor det er snakk om systematiske krenkelser av menneskerettighetene.

Selv om arbeiderne ikke er ansatt hos Fincantieri, men hos selskapets leverandører, mener Etikkrådet at Fincantieri medvirker til krenkelsene. Rådet legger vekt på at arbeidet har foregått på Fincantieris verft hvor det er adgangskontroll. Fincantieris ansvar understrekes av at selskapet er solidarisk ansvarlige for lønn med leverandører på verftene. Det er også vesentlig at Fincantieris rolle som oppdragsgiver har blitt ansett som en formildende omstendighet i straffeutmålingen mot to leverandører som er blitt dømt. Etikkrådet legger videre betydelig vekt på at flere ansatte og tidligere ansatte i Fincantieri er tiltalt for medvirkning til utnyttelse av arbeidskraft, og at selskapet er tiltalt for ikke å ha hatt tilstrekkelige systemer for å forhindre dette.

---

⁷¹ Fincantieri (31. mars 2024).

I vurderingen av framtidig risiko legger Etikkrådet både vekt på selskapets reaksjoner når påstander om brudd på arbeidstakerrettigheter har kommet til overflaten, og på selskapets tiltak for å redusere risikoen for slike brudd. Etikkrådet har merket seg at selskapet har forsøkt å stilne kritikk gjennom søksmål mot journalister, arbeidstilsyn og fagforeningsledere. Dette kan bidra til at færre kritikkverdige forhold blir avdekket av frykt for gjengjeldelse.

Etikkrådet merker seg også at selskapet ikke omtaler brudd på arbeidstakerrettigheter på verftene i sin bærekraftsrapportering, selv etter at rettssakene er godt i gang. Etikkrådet mener at Fincantieri gjennomgående har gitt et for positivt inntrykk av arbeidsforholdene på sine verft. Det inngir heller ikke tillit at selskapet understreker at det har fått kunnskap om sakene mot leverandører gjennom pressen.

Etikkrådet legger likevel vekt på at Fincantieri har etablert et system for å sikre arbeidstakerrettigheter. Selskapet viser til policydokumenter og informerer også om sin varslingskanal, kvalifikasjonsprosesser og kontrollsystemer for leverandører. Etikkrådet mener at selskapet i for stor grad har basert seg på dokumentkontroll, og at omfanget av kontrollene heller ikke har vært tilstrekkelig. De grundigste kontrollene, *second party audits*, fokuserer på de 1000 såkalt strategiske leverandørene. Sett i forhold til de 2400 leverandørene som i 2023 var til stede på selskapets verft, er 49 slike kontroller et lite utvalg. Rådet kan heller ikke se at kontrollene gjennomføres der sannsynligheten for normbrudd er størst, ettersom leverandørenes økonomiske og strategiske betydning for Fincantieri er den viktigste utvelgelsesfaktoren. Etikkrådet mener videre at fraværet av varslinger og negative funn i revisjonene kan tyde på at selskapets kontrollregime ikke i tilstrekkelig grad fanger opp problemer ved arbeidsmiljøet.

Til tross for disse svakhetene legger Etikkrådet stor vekt på at systemet later til å være under utvikling. Et viktig nytt tiltak, som selskapet for første gang gjennomførte i 2023, er aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP. For de europeiske verftene har selskapet gjennom denne prosessen gjort en mer systematisk kartlegging av risiko for menneskerettighetskrenkelser enn tidligere. Dette har satt selskapet i stand til å formulere en handlingsplan som skal redusere denne risikoen. Etter planen vil et monitoreringssystem for etterlevelse av arbeidstakerrettigheter være på plass i 2025. Dette er positivt, men det indikerer også at selskapet foreløpig ikke har et system for å måle progresjon. Selskapet har heller ikke oppgitt noen kvantitative målsettinger som kan gi en indikasjon på om forholdene bedrer seg.

Etikkrådet noterer seg ellers at det er en viss avstand mellom Fincantieris retningslinjer og praksis. Det er uklart for Etikkrådet hvorfor selskapets verft i Asia og Amerika ikke er omfattet av aktsomhetsvurderingene ettersom relevante retningslinjer gjelder for hele

Fincantiergruppen, ikke bare for selskapets europeiske virksomhet. Aktsomhetsvurderingene, som nå er eksplisitt omtalt i de nye retningslinjene for etterlevelse av menneskerettighetene, er dessuten også en bærebjelke i normgrunnlag som selskapet viser til i retningslinjene fra 2020. Det gikk altså tre år fra disse retningslinjene ble vedtatt, til et av de viktigste elementene var på plass. Derfor er det uklart for Etikkrådet hvilken forankring og gjennomføringskraft etterlevelsesarbeidet har internt.

Selv om Etikkrådet legger til grunn at selskapets nye tiltak kan redusere risikoen for systematiske brudd på arbeidstakerrettigheter ved verftene, mener rådet at det fortsatt er betydelig usikkerhet. Dette skyldes både at det er lite informasjon om de faktiske arbeidsforholdene, og at mange tiltak er av ny dato eller under planlegging. Etikkrådet anbefaler derfor å sette selskapet til observasjon i en periode på to år.

6 Tilråding

Etikkrådet tilråder å sette Fincantieri SpA til observasjon i en periode på to år.

***

Svein Richard
Brandtzæg
Leder

(Sign.)

Siv Helen Rygh
Torstensen

(Sign.)

Cecilie
Hellestveit

(Sign.)

Vigdis Vandvik

(Sign.)

Egil Matsen

(Sign.)